

Dombi Józsefné

MOZART, LISZT, BARTÓK HANGVERSENYTÍPUSAINAK JELLEMZŐI

A tanulmány Mozart, Liszt, Bartók előadóművészi pályájának kibontakozását mutatja be. Ezzel kapcsolatban több kérdést vizsgál meg.

Hogyan indult e három művész pályája a zenetanulás kezdetétől, kik voltak a tanáraik, mi alkotta a repertoárjukat, milyen fellépési lehetőségeik voltak, kik voltak a hangversenyek rendezői esetleg támogatói, mi jellemezte a művészek hangversenytípusait.

Mozart zongoratanulmányai és hangversenyeinek jellemzői

Mozart négyéves korában kezdett billentyűs hangszeren tanulni, emellett hegedülni is tudott az édesapja hegedűórái hallgatása alapján. Mozart első és legfontosabb tanára apja, Leopold Mozart, aki maga is képzett muzsikos volt.

A tanítás során a szerető apai szigor kellő pedagógiai érzékkel párosult. Leopoldnak jó meglátásai voltak a koncertkörutak elindításában és megszervezésében. Wolfgang első bemutatkozására hatéves korában került sor. Mozart korán kitűnt rögtönzőképességével, melynek tanúbizonyságát a legelső fellépések is igazolták. A hangversenyek programján korabeli Menüettek és főként saját műveit játszotta. A kamarazenében is jeleskedett, amikor négykezes és hegedű-zongora szonátákat adott elő. Leopold tudta, hogy fiának a zenei tanulmányok mellett nyelvtanulásra is nagy szüksége van. Igyekezett olyan körökben mozogni, hogy más zeneszerzők is megismerhessék tehetségét és emellett hassanak fia további zenei fejlődésére. Az első európai turné során Rameau, Schobert is meghallgatta Wolfgangot. Melchior Grimm nagy szerepet játszott a hangversenyek sikereinek közlésében.

Angliában Johann Christian Bach, Itáliában Padre Martini hatott Mozart-ra. Az európai turné során főként királyi kastélyokban, főúri rezidenciákban játszott. Leopold Londonban nyilvános hangversenyt is szervezett, amely jelentős bevétellel zárult.

Mozart életében jelentősek voltak az 1784-ben rendezett bécsi akadémiai, melyeket saját maga szervezett. Az akadémiai mellett ebben a koncert-szezonban Gallizin és Eszterházy grófnál is játszott.

„1784-ben Mozart 176 bérlőt tudhatott magának, akik fejenként 6 guldent fizettek előre a három estéből álló hangversenyre. A koncertelőfizetők többsége nemes volt. Mozart 1874 márc. 4-én kelt levelében beszámolt Leopoldnak az egyéb akadémiákról, amelyen közreműködött. A hangversenyek gyakoriságát a következő táblázat mutatja:

Febr. 26. csütörtök Gallizin

Márc. 1. hétfő Johann Esterhazy

Márc. 4. csütörtök Gallizin

Márc. 5. péntek Esterhazy

Márc. 8. hétfő Esterhazy

Márc. 11. csütörtök Gallizin

Márc. 12. péntek Esterhazy

Márc. 15. hétfő Esterhazy

Márc. 17. szerda első magán akadémiaja

Márc. 18. csütörtök Gallizin

Márc. 19. péntek Esterhazy

Márc. 20. szombat Richter (aki népszerű tanár és zongorista volt, aki az évben maga is rendezett akadémiaikat).

Márc. 21. vasárnap Mozart első akadémiaja a színházban”⁶¹

Az akadémiaikon Mozart saját zongoraversenyait játszotta.

„A másik nyilvános hangverseny típus a Tonkünstler-Societät évi 2-2 koncertje. Ez a Társaság 1772-ben alakult a zenész özvegyek és árvák megsegítésére. Mozart több művét ajánlotta fel a jótékonycélú estekre pld 1775-ben a Dávid penitente c. oratóriumát. Mozart maga is gyakran játszott e hangversenyeken.

Mozart 1789-ben már nem számíthatott korábbi közönségére.

A bécsi társadalom alaposan megváltozott. A török elleni küzdelem mellett egymást követték a pusztító járványok. Az emberek pénz szűkében voltak. A nagy nemesi családok sarjai közül sokan a háború kitörésekor a regimentjükönél jelentkeztek. A bécsi arisztokrata családok zöme elhagyta bécsi palotáit és vidékre költözött.

Mozart bérlési hangversenyeinek kudarca többek között az arisztokrata és polgári körökben egyre általánosabbá váló pénzszűkére vezethető vissza. Az arisztokrata családoknál eltűntek a nagylétszámú zenekarok. A polgári családoknál előtérbe került a kamarazene.”⁶²

---

⁶¹ H:C: Robbins Landon 1791 Mozart utolsó éve Corvina 2001 Szombathely 40.p.

⁶² Landon: i.m. 47.p.

Mozart 1791-ben már nem mozgott arisztokrata körökben. Schikaneder színháza lassanként kezdte elfoglalni az udvari opera és az arisztokrata szalonok helyét. A Varázsfuvolán kívül még két mű komponálása is fűződik a színházhoz: *Per questa bella mano* c. dal és a *Weib ist das herrlichste Ding* K. 613. zongoravariáció.

„1791-ben megritkultak a nyilvános hangversenyek. Az 1791-es évben Mozart magánházaknál lépett fel, többek között Johann Tost nagykereskedő, üzletember házában, aki Eszterháznál a második hegedűszólamot vezette. 1791. ápr. 12-én készült el az utolsó vonósötös, melyet április 14-én mutatnak be. Mozart vélhetően megszervezte a mű előadását.

Franz Sales von Greiner udvari tanácsos házában is gyakran fellépett, aki Mária Terézia pártfogoltja volt, hadügyekkel foglalkozott majd udvari tanácsosi címet kapott, Bécs élelmiszerellátását intézte. Emellett jogász volt és tagja az udvari tanulmányi bizottságnak.”⁶³

Mozart itt elhangzó koncertjeinek műsorát is vélhetőleg saját kompozíciói alkották.

Mozart mind magán, mind nyilvános hangversenyeken egyaránt fellépett. Szóló, kamarazene és zenekari hangversenyeken egyaránt játszott. A jótékony célra adott rendezvények is fellelhetőek már. Mozart elsősorban saját műveit tűzte műsorra, a fellépések kezdetén gyakoriak voltak a rögtönzések. 1784-ben a bécsi akadémiák inspirálták újabb és újabb zongoraverseny megírására és bemutatására.

Liszt zongoratanulmányai és hangversenyeinek jellemzői

Liszt első tanára édesapja Liszt Ádám, akinek jelentős zenei háttere volt. „Mükedvelő zongorista és csellista, hegedűn is játszott és igen jó basszus-hanggal rendelkezett.”⁶⁴ Széles repertoárt ismert többek között Bach, Mozart, Hummel és a fiatal Beethoven darabjainak jó részét. Liszt Ádám felismerte fia különleges tehetségét és mindent megtett annak érdekében, hogy ez akadálytalanul kibontakozzon. Hatéves korában kezdte el zongorára tanítani. Módszere még mai is korszerűnek tekinthető.” „A kottaolvasás mellett arra ösztönözte, hogy az emlékezetből játsszon, másrészt lapról játsszon és hogy improvizáljon.”⁶⁵

---

⁶³ Landon i.m. 43. p.

⁶⁴ Alan Walker: Liszt Ferenc 1. A virtuóz évek 1811-1847. Ford. Rácz Judit, Zeneműkiadó Budapest, 1986. 82. p.

⁶⁵ Alan Walker i.m. 83. p.

Liszt gyors fejlődését mutatta, hogy alig 2 év tanulás után hibátlanul, szigorú tempóban és pontos ritmusban játszotta Bach, Mozart, Hummel, Cramer darabjait. Liszt Ádám a továbblépés érdekében három általános célt tűzött maga elé.

„Bécsbe kell küldeni a gyereket, ahol megfelelő morális nevelésben részesülne

Elsőrangú zenetanárról kell gondoskodni, aki hetente legalább háromszor foglalkozik vele, emellett a fiú franciául és olaszul tanulna.

A gyors előrehaladást biztosítandó a gyerek a lehető leggyakrabban hallgatna koncerteket, operákat, énekes miséket.”⁶⁶

Mielőtt a bécsi tanulmányokra sor került volna Liszt Ádám több hangversenyt szervezett fia számára.

Elsőször 1820 októberében Sopronban a régi kaszinóban tartott hangversenyen mutatta be fiát a közönségnek.

„A hangversenyt egy vak fuvolaművész rendezte, aki maga is csodagyerek volt, de ebben az időben elvesztette a közönség kegyeit. Arra számított, hogy a csodagyerek Liszt feléleszti az ő népszerűségét is. Liszt Ries: Esz-dúr zongoraversenyét játszotta.

Nov. 26-án Pozsonyban Eszterházy Miklós gróf otthonában adott önálló hangversenyt, ahol Ries: Esz-dúr zongoraversenyét játszotta és népszerű dallamokra improvizált.

A hangversenyen a Diétán tartózkodó magyar nemesek vettek részt, akik ezután alapítványt hoztak létre, amellyel Liszt külföldi tanítatását segítették. Liszt tanára Bécsben Czerny volt. Itt még nagyobb gyakorlatot szerzett a lapról játékban és megtanult önállóan gondolkodni a zenéről. A pozsonyi hangverseny óta két év telt el és Liszt egyszer sem játszott nyilvánosság előtt. Czerny lebeszélte róla. Nem szívesen mutatta volna be a bécsi közönségnek, amíg nem pódiumkész művész. Apja ennek ellenére számos fellépést szervezett arisztokrata házaknál. Az első nyilvános bécsi hangversenyre 1822. dec. elsején a városházán került sor, Carolin Unger énekes és Leo Lubin hegedős közreműködésével. Liszt Hummel: a-moll zongoraversenyét adta elő, emellett szabad fantáziával lépett fel. 1823 április 13-án került sor a következő bécsi koncertjére, melyet a Redoutensalban rendeztek vasárnap délben. Kíségitő művészeket is szerződtettek, akik Kreutzer és Rossini műveket énekeltek. Liszt Hummel: h-moll versenyművét és Moscheles. Grandes Variations zongorára és zenekarra írt művét játszotta”⁶⁷ Megszo-

---

⁶⁶ Alan Walker i.m. 90. p.

⁶⁷ Alan Walker i.m. 103. p.

kott dolog volt, hogy a költségeket a koncertező művész viselte és egyben ő állt a műsor középpontjában. A kisebb szerepet játszó művész viszont hozzájárult a siker biztosításához.

Liszt Ádám a bécsi tanulmányok után európai körútra⁶⁸ vitte Ferencet. Elsősorban Franciaországban és Angliában szerette volna bemutatni. Ilyen előadókörút jelentős anyagi bevétellel kecsegtetett. Előtte azonban egy koncertet szervezett Pesten. Liszt ismét Moscheles darabját játszotta, valamint néhány szabad fantáziát a közönség által megadott témákra. Az első turné helyszíne München, Augsburg és Stuttgart voltak.

Münchenben tartózkodott ekkor Moscheles is, aki hangversenyei belépődíját az Oktoberfest-i ünnepekre apellálva megduplázta. Liszt Ádám is az Udvari Színházat és zenekarát bérelte ki. Ez alkalommal Liszt Ferenc Czerny: Esz-dúr variációit játszotta, amelyet zongorára és zenekarra írt a szerzője. A siker óriási volt. A királyi család is jelen volt, Strassburgba és Párizsba szóló ajánlólevelekkel látta el Lisztet. A turné ezen állomásai 921 Ft tiszta hasznot hoztak

Párizsban a bérelt lakásuk Sebastian Erard zongorakészítő műhelyével szemben volt. Erardnak volt egy nagy szalonja, ahol szólókoncerteket rendeztek. Hamarosan összeharátkozott a két család. Erard egy új hétoktávos modellt ajándékozott Lisztnek, amelyen már az új ismétlőtechnika működött. Ez volt az a hangszer, amelyet Liszt magával vitt turnéira. Egyfajta üzleti megállapodást kötöttek, hogy Liszt Erard zongorán fog játszani, ha a gyáros a koncertek színhelyére szállítja a hangszert. Így pld. Londonba, Bordeauxba, Genfbe is eljutott az Erard zongora.

Liszt Ádám levele szerint 1823-24-ben Párizsban Liszt Ferenc 38 alkalommal játszott nyilvánosan. Liszt Ádám a színházat is megkapta ingyen saját javára olyan feltétellel, hogy egy jótékonyági hangversenyen is játszik fia a Concerts Spirituels keretében. Liszt Ádám egy szimfonikus zenekart is szerződtetett amikor Ferenc Hummel: h-moll zongoraversenyét és Czerny zongorára és zenekarra írt variációit játszotta. Ez a koncert nyilvános diadalt hozott. Liszt Ádám feljegyezte, hogy a koncert 4711 frank bevételt hozott és 14 újságíró versengett azért, hogy Lisztről ír hasson.⁶⁹

Liszt és apja gyakran jártak koncertre és pld. Hummelt is meghallgatták az Erard szalonban. Liszt londoni hangversenyére 1824. jún 5-én került sor, mely félig zártkörű est volt az Argyll Roomban. Ezután számos zártkörű estélyen lépett fel, majd jún. 21-én nyilvánosan is bemutatkozott. Jónéhány

---

⁶⁸ Alan Walker i.m. 117. p.

⁶⁹ Alan Walker i.m. 121. p.

neves zongorista is meghallgatta az estet: Clementi, Cramer, Ries, Kalkbrenner, Cipriani Potter. A műsoron Hummel: h-moll zongoraversenye hangzott el, majd rögtönzött Rossini: Sevillai borbély c opera egyik témájára. IV. György király windsori kastélyában is fellépett. Itt Eszterházy Pál herceg is hallotta Lisztet.

Liszt Ádám Manchesterben is teremtett koncertlehetőséget és ragaszkodott a 100 font honoráriumhoz, amely akkor is csillagászati összegnek számított. Liszt a színházban zongoraversenyt játszott Ezen az esten közreműködött egy 4 éves hárfás csodagyermek.

Liszték újabb meghívást kaptak a következő évre is.

Boulogne sur Mer fürdőhelyen Liszt egy Casinóban játszott, váratlan felkérésre. Apja a helyzetet kihasználva a tehetős vendégektől borsos belépődíjat szedett, amely 600 frank tiszta hasznot hozott.

1826-ban Liszt franciaországi körútra indult, Bordeaux, Toulouse, Marseilles, Lyon és egyéb városokba. Ezután Genfbe és Luzernbe is ellátogattak. 1827-ben került sor a harmadik angliai turnéra. Liszt Hummel: a-moll zongoraversenyét játszotta. Meghallgatta őt az akkor 75 éves Muzio Clementi is. Liszt Londonban már a saját műveit is játszotta. Egy elveszett korai zongoraversenyről tudunk és már kész etűdökről.

Az 1830-as években Liszt Beethoven interpretációi hagytak maradandó nyomot. Játssza a Holdfény szonátát és 1836-ban Nyilvános koncerten a Hammerklavier szonátát. Oly bátor cselekedetnek számított, melyhez hasonlót kevés korabeli muzsikusként vitt véghez.⁷⁰

Liszt egy időre a Chopin művek búvkörébe került. Asz-dúr polonéz op. 53, f-moll etűd op. 10, Berceuse erősen hatottak Lisztre.

1837-ben koncertezett először Milánóban a Scalaban, amelyet további két koncert követett. A milánóiak zenei ízlését az opera iránti érdeklődés jellemezte, a zongoristák iránt semmiféle lelkesedést nem tanúsítottak. Mikor Liszt egyik etűdjét játszotta felkiabáltak a színpadra, hogy szórakozni jöttek, nem tanulni. Liszt ekkor arra a lépésre szánta magát, hogy átírta Rossini: Les soires musicales c.⁷¹ vokális darabból álló sorozatát és a következő hangversenyek műsorára tűzte.

Liszt 1838. ápr. 18-május 25 között 8 koncertet adott Bécsben a pesti árvízkárosultak javára. Ez alkalommal a művész 24 ezer aranyforintot gyűjtött össze. Ez volt a legnagyobb magánkézből származó adomány.

---

⁷⁰ Alan Walker: i.m. 200.

⁷¹ Alan Walker: i.m. 265.

Liszt bécsi koncertjeit neves művészek hallgatták. Friedrich Wieck, Clara Wieck, Czerny, Kalkbrenner, Haslinger, Thalberg, és a bécsi konzervatórium néhány vezető tanára.⁷² Liszt Bécsben több, mint 40 kompozíciót játszott emlékezetből pld. Beethoven op 26 Asz-dúr, op. 27, cisz-moll szonátát, Scarlatti Weber, Chopin, Händel műveket és Schubert dalokat kísért. Scarlatti iránti érdeklődést Liszt keltette fel a bécsi közönségben, ezután adta ki a teljes szonáta kötetet Haslinger. Ekkor készültek a Schubert dalátiratok. Liszt 1839-ben mintegy 21 átíratot készített.

1839 novemberében ismét Bécsben adott 6 hangversenyt a Beethoven Emlékalapítvány megsegítésére. Ekkor hangzott el először a Pastoral szimfónia átírata. Lisztnek ebben az időben már hatalmas repertoárja volt. Beethoven: Appassionata, Pastoral szonáta, c-moll zongoraverseny mellett opera parafrázisokat is tartalmazott.

1839-47 között Liszt nagy koncertkörutat tett Európában. A zongoraátíratokkal mintegy kulturmissziót töltött be, amely kortársai zenekari darabjainak megismertetését tűzte ki célul. Liszt találta fel a szóló zongoraestet. Ő volt az első, aki egész műsort játszott emlékezetből, aki az akkori teljes billentyűs repertoárt játszotta Bachtól Chopinig. Ő volt az első, aki a színpaddal párhuzamosan állította fel a zongorát, melynek nyitott fedele ily módon a közönség felé verte vissza a hangot. Ő volt az első, aki a Pireneusoktól az Uralig mindenütt turnézott Európában. A szólóest angol elnevezése a recital is tőle származik. 1841-42-es berlini koncertjein 10 hét leforgása alatt 21 koncertet adott. Nagyon gyorsan tanult: pld. Beethoven: c-moll zongoraversenyt 24 óra múlva nyilvánosan eljátszotta rögtönzött kadenciával. Liszt volt az első, aki a koncertek csúcspontján nem tudott mondani annak folytatására, hogy azután a zeneszerzésnek élhessen.

Bartók zongoratanulmányai és hangversenytípusai

Bartók zenei pályája elindításában édesanyjának volt szerepe, hiszen Ő volt első tanára. Ennek ellenére Bartók zenei tehetségét inkább apjától eredeztette. „Apámban ... meglehetősen magasfokú zenei tehetség élt, zongorázott, műkedvelőkből zenekart szervezett, sőt megpróbálkozott táncdarabok komponálásával is”⁷³

---

⁷² Alan Walker i. m. 269

⁷³ Tallián Tibor: Bartók Béla. Gondolat Bp. 1985. 11. p.

Bartók zenei érzéke korán megnyilatkozott. Másfél éves korában felismert bizonyos táncdarabokat, 3 éves korában érezte az ütemváltásokat, amikor édesanyja zongorajátékát dobon követte. Négyéves korában a zongorán ismerős dallamokat keresett ki. Ötéves korától kezdte tanítani anyja zongorázni. Bartók gyenge szervezete miatt csak negyed óráig tartottak ezek a foglalkozások.

Bartók 10 éves korában Nagyváradra került, ahol Kersch Ferenc a püspöki székesegyház orgonistája oktatta. Számos nehéz és sok darabot adott neki. Bartók Nagyszőllyőn lépett fel először nyilvánosan Beethoven Waldstein szonáta első tételét és a Duna folyása c. saját kompozícióját adta elő. A következő évek a költözés jegyében teltek el (Pozsony, Beszterce, Pozsony). Ebben az időben Bartók önképzésre kényszerült. Órák hosszat skálázott és kamarazenét játszott. 1894-ben Pozsonyban lelt első igazi mesterére Erkel László személyében. Bartók ekkor ismerkedett meg Bach: Das Wohltemperierte Klavier darabjaival, Clementi: Gradus ad parnassum etűdjével, Chopin és Liszt néhány kompozíciójával. Erkel László halála után Hyrtl Anton tanította. Mendelssohn, Schumann, Brahms művekkel gazdagodott ekkor repertoárja. Pozsonyban nagy hatással volt rá Dohnányi Ernő, aki kiváló zongorista volt.

Bartók 1895-ben először lépett fel nyilvánosan a Pozsonyi Színházban, mint zongorakísérő. Iskolai ünnepek alkalmával is lehetősége volt bemutatkozni, ekkor többek között Liszt: Spanyol rapszódiját játszotta.

A zeneakadémiai felvételin Bach fűgákát, Beethoven: f-moll Appassionata szonátát és Liszt-Paganini: a-moll etűdjét játszotta. Thomán István vette fel osztályába. Bartók zongoraművészi pályafutása Liszt születésének 90. évfordulója alkalmával rendezett hangversenyhez kapcsolható, ahol a h-moll szonátát adta elő. „Ma senki sincs az Akadémia zongorás növendékei között, aki több sikerrel vágtatna Dohnányi nyomában.”⁷⁴ Kacsóh Pongrác a következőképp jellemezte Bartók előadását: „Zongorajátékát pár szóval ismertetni bajos dolog volna. Ezt hallani kell. Őszintén szólva eddig csak D'Albert, Dohnányi játékában tudtunk olyan tiszta esztétikai élvezetet találni, mint az övében. Ez persze egyéni véleményünk, lehet, hogy kissé elfogult de biztosan tudjuk, hogy igen sokaknak ugyanez a véleménye.”⁷⁵

Bartók első bécsi bemutatkozására 1903. január 27-én került sor a Tonkünstlerverein hangversenyén. Ekkor Richárd Strauss: Heldenleben Bartók által készített zongoraátíratát adta elő. Az akadémia elvégzése után

---

⁷⁴ Tallián i.m. 32. p

⁷⁵ Tallián i.m. 48. p.

szokás volt külföldi hangversenyeket adni. Bartók első külföldi zenekari estjére is Bécsben került sor. Ezt a hangversenyt a Musikvereinsaalban tartották, ahol Beethoven: Esz-dúr zongoraversenyét játszotta. A berlini bemutatkozás Bartók saját rendezése volt 120 M bevétellel. A neves muzsikuskok között ott volt a koncerten Godowsky és Busoni is. Az utóbbi két hangversenyre 1904-ben került sor.

Összefoglalva a tanulóévek és az első hangversenyek koncertjeit megálapíthatjuk, hogy a következő típusok léteztek.

Iskolai hangversenyek, közreműködések zongorakísérőként és szólistaként. Meghívások általi zenekari koncertek, saját rendezésű nyilvános koncertek, szólóestek. Az első hangversenyeken Bartók elsősorban, virtuóz darabokat játszott. Beethoven és Liszt darabjait, amellet néhány már elkészült saját művét. Ezt következő években repertoárja bővítését főleg a Liszt művek jelentettek: Esz-dúr zongoraverseny, Haláltánc. Anne Pelerinage 3. kötet darabjai, Weinen Klagen, Patetikus koncert (Dohnányival).

Bartók zongoraművészi pályájának első szakaszában Beethoven műveit játszotta szívesen, a nagy zongoraszonáták és versenyművek mellett kamarazenei alkotásait is gyakran műsorára tűzte: pld. Kreutzer szonáta, Triók. A harmincas években a preklasszikusok fele fordult és számos Scarlatti szonátát, Farnaby variációit, Pescetti, Paradisi egy-egy szonátáját is műsoron tartotta. A harmincas évektől kezdve Bach partitái, preludium és fűgái, az fmoll zongoraverseny is elhangzott előadásában. Bartók repertoárján Mozart és Brahms kamarazenei alkotásai és Mozart zongoraszonátái, zongoraversenyei is megtalálhatók. Kodály zongoradarabjait is szívesen játszotta.

Bartók mintegy 20 országban koncertezett. Zongoraművészi pályájának hangversenytípusai között fellelhetők a szerzői estek, a szóló koncertek, a kamarakoncertek és a zenekari estek.

Új típust jelentettek az úgynevezett a rádiós koncertek (pld az angol rádió rendszeres koncertező művésze volt), és valamely hangversenyrendező társaság által szervezett koncertmeghívások. Bartók nagyon körültekintően, előzetes levelezés alapján tájékozódott a hangverseny minden körülményéről, a fellépési díjról, a próbalehetőségekről. Az 1938-as évtől gyakoriak voltak a feleségével adott kézzongorás koncertek és közreműködések. Saját művei mellett, Mozart Esz-dúr kézzongorás versenyműve is szerepelt a repertoáron.

Bartók előadóművészetének legfontosabb jelentősége, hogy saját darabjait gyakran játszotta. A fennmaradt felvételek interpretációi pótolhatatlan útmutatást jelentenek az utókor számára.